

СТАНОВИЩЕ

относно дисертацията на
Пламен Анатолиев Михайлов,
 редовен докторант към катедра „Историческо богословие“,
 Богословски факултет, СУ „Св. Кл. Охридски“,
 на тема: ***Българските светии и манастири в поклонническо-просветната
 дейност сред младежта***
 за присъждане на образователната и научна степен **Доктор**
 по научната специалност *Теология (Християнско поклонничество)*
 в професионално направление *2.4. Религия и теология*
 от област на висше образование *2. Хуманитарни науки*
 от проф. дфн Валентин Канавров

Дисертацията е в обем 206 стандартни страници (вкл. съкращения, библиография, индекс на светиите, индекс на манастирите и 6 приложения). Чистият текст е 151 страници. Библиографията, подразделена на извори, научна литература и интернет-ресурси, съдържа 150 заглавия на български, руски, гръцки, сръбски и английски език. Тя е релевантна на съдържанието на дисертацията и достатъчна в изворово, информационно, херменевтично и интерпретативно отношение. Дисертацията е придружена от автореферат и съпътстващи документи. Авторефератът в обем 24 страници представя необходимите реквизити на жанра дисертация (теоретично изследване, което формулира, структурира, аргументира и систематично излага докторска теза посредством открояване на обекта, предмета, целта и задачите на изследването, неговата актуалност, методология, структура и теоретични резултати), като сбито възпроизвежда нейното съдържание и включва самооценка на научните приноси и списък на публикациите на докторанта по темата на дисертационния труд, както и списък с други богословски публикации на Михайлов. Съпътстващите документи са пълни според изискванията на закона и другите нормативни документи, които уреждат процедурата по защитата.

Михайлов е магистър по теология (СУ, 2018) и бакалавър по инженерен дизайн (ТУ-София, 2014). От 2019 г. е главен редактор на официалната интернет-страница в Културно-информационния отдел на Софийската света митрополия към БПЦ.

Текстът на дисертацията е организиран в предговор, увод, две части и заключение. Първата част е подразделена на параграфи, а втората – на глави. Това е архитектурническа несполука, която създава впечатление за неравнопоставеност на двете части. Такава всъщност няма, още повече като се отчете взаимната и безусловна обвързаност на светците с манастирите, без каквато и да е структурна или друга йерархията между тях и без наличие на водеща роля на едните или другите спрямо поклонническо-просветната дейност сред младежта. Дали в концептуален и методологически порядък двукратно изтъкнатото средно и висше бакалавърско образование на докторанта в областта на инженерно-техническите и художествено-дизайнерските науки (вж. Дис., с.10; Автореф., с.8) е позитив или негатив, е трудно да се прецени.

Научният апарат на дисертацията включва 401 бележки. Те са атестат колкото за добросъвестно изследване, толкова и за теоретична осмисленост на текста.

Докторантът обобщава приносните моменти на своята дисертация в 3 пункта. Те са релевантни на научната специалност на дисертационния труд. Демонстрирани са реално и обстойно и са достатъчно доказани.

В рубриката „Въпроси, забележки и препоръки“ бих се застъпил за понятието „светоглед“ вместо понятието „мироглед“. При първия прочит на темата на дисертацията в мен се породил възмущение срещу наслагването „светии и манастири“, доколкото всяка предметна конюнкция в заглавието задава разнопосочни изследователски техники и недопустимо механично „слепване“ на теоретичните резултати. При прочит на текста възмущението не само отпадна, а се трансформира в реален дисертационен резултат, защото битието на манастирите е органично свързано с житието на светиите. Малко ми е странно, че докторантът не е записал този акцент като приносен момент на своето изследване, още повече че той не само реално присъства, а и се откроява в текста. Може би за тесния специалист акцентът изглежда като църковна очевидност, но задълбаването по тази посока всъщност разкрива живеца, плътта и динамиката на проблематиката. Те личат в естествената свързаност на поклонническата активност с просветната енергия, която като че ли отново би могла да попадне в

рубриката на самопонятното, но пък нейното трансфериране към младежкия ентузиазъм никак не е лесно предприятие. Третият записан от Михайлов принос би следвало да бъде основан и подхранен от аналитика на една усърдна практическа, методическа, психологическа, социологическа, културна и не на последно място богословска дейност, а не просто отбелязан като суха „ежеседмична годишна програма за поклонническо-просветна дейност, свързана с българската църковна история“. Тази история е безспорно важна. Тя би трябвало да се преподава, изучава и познава. Но оставена в сиротна изолация извън споменатите многопосочни усилия, тя едва ли е достатъчен притегателен център за днешната младеж в обхвата на технологизирания свят. Впрочем все по тези линии и след необходимото жанрово редактиране на текста бих препоръчал неговото издаване.

Докторантът има 4 излезли публикации непосредствено по темата на дисертацията и 9 други публикации на богословска тематика.

Нямам принципни несъгласия с постановките на дисертацията.

Нямам съвместни публикации с колегата Михайлов.

Заключение: Като имам предвид не само богословската, а също така културната, националната и просветната значимост на дисертационната тематика, изпълнените цели и задачи на изследването и неговите теоретични приноси, предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват за успешно защитена дисертацията *Българските светии и манастири в поклонническо-просветната дейност сред младежта* и присъдят на **Пламен Анатолиев Михайлов** образователната и научна степен **доктор** по научната специалност *Теология (Християнско поклонничество)* в професионално направление *2.4. Религия и теология* от област на висше образование *2. Хуманитарни науки*.

София, 31. 08. 2024 г.

.....
(проф. дфн Валентин Канавров)